

Міністерство освіти і науки України
Національний університет кораблебудування
імені адмірала Макарова
Херсонський навчально-науковий інститут

Кафедра економіки

О8860

ЗАТВЕРДЖЕНО

Заступник директора з
навчальної роботи

к.т.н., проф. Дудченко О.М.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Program of the Discipline

УПРАВЛІННЯ БІРЖОВОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ

«Managing exchange activities

рівень вищої освіти   *другий (магістерський)*

тип дисципліни   *вибіркова*

мова викладання   *українська*

Робоча програма навчальної дисципліни «Управління біржовою діяльністю» є однією із складових комплексної підготовки здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня галузі знань 07 «Управління та адміністрування»;

спеціальностей:

- 073 «Менеджмент»;
- 076 «Підприємництво та торгівля»;

освітніх програм:

- «Менеджмент організацій та адміністрування»;
- «Бізнес і приватне підприємництво».

«26» серпня 2024 року. – 17 с.

Розробник: Руснак А.В., доктор екон. наук, професор, професор кафедри економіки

Проект робочої програми навчальної дисципліни «Управління біржовою діяльністю» розглянуто на засіданні кафедри економіки

Протокол № 1 від «26» серпня 2024 р.

В.о. завідувача кафедри

А.В. Руснак

Проект робочої програми навчальної дисципліни «Управління біржовою діяльністю» розглянуто методичною радою ХННІ НУК.

Протокол № 01 від «28» серпня 2024 р.

Голова МР ХННІ НУК

О.М. Дудченко

ЗМІСТ

Вступ	4
1. Опис навчальної дисципліни.....	5
2. Мета вивчення навчальної дисципліни.....	6
3. Передумови для вивчення дисципліни.....	6
4. Очікувані результати навчання.....	6
5. Програма навчальної дисципліни.....	6
6. Методи навчання, засоби діагностики результатів навчання та методи їх демонстрування	11
7. Форми поточного та підсумкового контролю.....	11
8. Критерії оцінювання результатів навчання.....	14
9. Засоби навчання.....	14
10. Рекомендовані джерела інформації	14
Додаток.....	16

ВСТУП

Анотація

Освітньою програмою підготовки магістрів передбачено формування у здобувачів вищої освіти системи знань з теорії і практики функціонування міжнародного товарно-біржового ринку, вивчення економічного середовища біржового ринку як функціонального простору існування бірж та виявлення на прикладі вітчизняних і світових бірж особливостей побудови їх організаційно-правових структур.

Програма передбачає комплексне застосування набутих компетенцій для: розробки стратегії поведінки гравця на фондовій і товарній біржі; розрахунку результатів від здійснення певних видів біржових операцій; обчислення рахунків клієнтів щодо ф'ючерсних контрактів; використання механізм хеджування; оцінювання ринкової вартості цінних паперів..

Ключові слова: біржа, біржовий ринок, біржова діяльність, біржова угода, біржові торги, біржові індекси.

Annotation

The master's education program envisages the formation of a system of knowledge in the theory and practice of the functioning of the international commodity exchange market, the study of the economic environment of the stock market as a functional space for the existence of exchanges, and the identification of the peculiarities of the construction of their organizational and legal structures on the example of domestic and world exchanges. The program provides for the comprehensive application of acquired competencies for: development of a player's behavior strategy on the stock and commodity exchanges; calculation of results from the implementation of certain types of stock exchange transactions; calculation of customer accounts for futures contracts; use of the hedging mechanism; evaluation of the market value of securities.

Keywords: stock exchange, stock market, stock exchange activity, stock transaction, stock trading, stock indices.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність (освітня програма), освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 5,0	Галузь знань 07 «Управління та адміністрування»	Вибіркова	
Модулів - 2		Рік підготовки	
Змістових модулів - 2		1-й	1-й
Електронний адрес РНПД на сайті ХННІ НУК: http://kb.nuos.edu.ua/Licensing%20and%20accreditation%20specialties/business-and-private-entrepreneurship.html ; http://kb.nuos.edu.ua/Licensing%20and%20accreditation%20specialties/magisters-management.html	Спеціальності: 073 «Менеджмент»; 076 «Підприємництво та торгівля» Освітні програми: «Менеджмент організацій та адміністрування»; «Бізнес і приватне підприємництво»	Семестр	
Індивідуальне науково-дослідне завдання - Немає		1-й	1-й
Загальна кількість годин - 150		Лекцій	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4;		30 год.	12 год.
самостійної роботи студента – 6.		Практичні, семінарські	
		30 год.	12 год.
		Лабораторні	
	Самостійна робота		
	90 год.	126 год.	
	Індивідуальні завдання: - год.		
	Вид контролю: залік		
	Форма контролю: комбінована		

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою вивчення навчальної дисципліни «Управління біржовою діяльністю» є формування у здобувачів вищої освіти таких компетентностей:

1. Здатність застосовувати правила біржової торгівлі, біржових угод та їх специфіки, спекуляції та хеджування на товарних, фондових та валютних біржах.
2. Здатність до ефективного управління діяльністю суб'єктів господарювання в сфері підприємництва, торгівлі та/або біржової діяльності.
3. Здатність розробляти та реалізовувати стратегію розвитку підприємницьких, торговельних та/або біржових структур.

3. Передумови для вивчення дисципліни

Передумовами для вивчення даної дисципліни є дисципліни: «Біржова діяльність», «Економічний аналіз», «Підприємницькі ризики».

4. Очікувані результати навчання

Вивчення навчальної дисципліни передбачає формування та розвиток у здобувачів вищої освіти таких результатів навчання:

1. Розраховувати результат від здійснення певних видів біржових операцій.
2. Розробляти і приймати рішення, спрямовані на забезпечення ефективності діяльності суб'єктів господарювання у сфері підприємницької, торговельної та/або біржової діяльності.
3. Розробляти стратегію поведінки гравця на фондовій і товарній біржі.

5. Програма навчальної дисципліни

Модуль 1

Товарні біржі. Організація та технологія біржової торгівлі

Тема 1. Товарна біржа як елемент інфраструктури ринку

Історія розвитку біржової торгівлі та сучасний стан біржового ринку. Ознаки класифікації бірж. Функції біржі. Засновники біржі. Членство в товарній біржі. Права й обов'язки членів товарної біржі. Вартість «біржового місця». Учасники біржових торгів на відкритих і закритих біржах. Брокери. Дилери. Постійні й разові відвідувачі торгів. Права й обов'язки брокерів. Маклери та клерки. Органи управління товарною біржею. Склад, функції і завдання органів управління біржею. Спеціальні підрозділи біржі. Функції та завдання розрахунково-клірингової палати.

Джерела інформації: [1, с. 7-15; 2, с. 12-21; 3, с. 6-15; 5, с. 10-22].

Тема 2. Регулювання біржової діяльності

Мета регулювання біржової діяльності. Механізм біржового регулювання: правове, нормативне й інформаційне забезпечення. Система управління біржовою діяльністю. Державні й недержавні методи регулювання. Принцип саморегулювання. Змішана модель регулювання.

Правові умови створення та діяльності бірж в Україні. Зміст і структура Закону України «Про товарну біржу». Створення та порядок

реєстрації товарної біржі. Принципи діяльності товарних бірж. Права й обов'язки товарної біржі. Майно біржі та гарантії майнових прав. Внутрішньобіржові нормативні акти. Особливості біржового регулювання в зарубіжних країнах.

Джерела інформації: [2, с. 20-25; 3, с. 55-66; 5, с. 49-52; 6, с. 25-35].

Тема 3. Біржові угоди

Визначення біржового товару. Характерні риси біржового товару. Основні класи біржових товарів. Особливості речового біржового товару. Оцінювання якості біржового товару.

Визначення й ознаки біржової угоди. Юридичний, організаційний, економічний і етичний аспекти біржових угод. Обов'язкові параметри біржової угоди. Зміст угоди. Ознаки класифікації біржових угод.

Угоди з реальним товаром. Сутність, мета і зміст угоди з реальним товаром. Види угод з реальним товаром. Особливості форвардної угоди. Різновиди форвардних угод. Угода із заставою. Угода із заставою на купівлю. Угода із заставою на продаж. Угода з премією. Класифікація угод із премією. Угоди з кредитом.

Визначення ф'ючерсної угоди. Головні відмінності ф'ючерських та форвардних контрактів. Стандартизація ф'ючерських контрактів. Переваги ф'ючерських контрактів. Процедура урегулювання ф'ючерських контрактів.

Сутність опціонних угод. Види опціонів за технікою виконання. Опціон на купівлю. Опціон на продаж. Подвійний опціон. Опціонна премія. Класифікація опціонів залежно від співвідношення цін виконання опціонів і рівня ф'ючерських цін.

Джерела інформації: [1, с. 55-75; 4, с. 72-82; 6, с. 66-88; 7, с. 56-10].

Тема 4. Ф'ючерський ринок

Види біржових операцій на ф'ючерському ринку. Хеджування. Види хеджування за технікою здійснення. Техніка короткого хеджування. Техніка довгого хеджування. Базис. Вплив базису на результати хеджування. Переваги хеджування за допомогою ф'ючерських контрактів.

Вартість ф'ючерського контракту. Етапи розрахунків з купівлі-продажу ф'ючерського контракту. Початкова та варіаційна маржа.

Джерела інформації: [2, с. 61-75; 4, с. 88-85; 5, с. 88-96].

Тема 5. Організація та технологія біржової торгівлі

Форми організації біржових торгів. Англійський та голландський аукціони. Заочний аукціон. Подвійний аукціон. Організація біржової сесії.

Організація та оснащення операційної зали біржі. Правила поведінки в операційній залі. Електронна біржова торгівля.

Порядок виставлення і зняття товарів з біржових торгів. Процедура надання заявки на купівлю-продаж реального товару. Реєстрація й оформлення біржових угод. Порядок укладання та виконання угод на куплю-продаж ф'ючерських контрактів. Порядок розірвання угод.

Джерела інформації: [2, с. 101-108; 7, с. 91-105].

Фондові біржі. Основи функціонування валютної біржі

Тема 6. Брокерська діяльність

Організаційно-правові основи створення і функціонування брокерської фірми. Функції брокерської фірми. Клієнти брокерських фірм.

Зміст угоди на брокерське обслуговування. Угода-доручення клієнта брокерської фірми на здійснення біржової угоди. Договір комісії. Звіт брокера (брокерської фірми) клієнту про виконану роботу згідно з дорученням. Види доручень клієнта брокеру.

Доходи брокерських фірм. Система оплати праці брокерів. Показники ефективності брокерської діяльності.

Джерела інформації: [3, с. 131-145; 7, с. 119-132].

Тема 7. Фондовий ринок і його учасники

Фондовий ринок. Класифікація фондових ринків. Загальні принципи функціонування організованого ринку цінних паперів. Функції ринку цінних паперів як комерційної структури: загальноринкові та специфічні.

Основні учасники ринку цінних паперів. Емітенти. Інвестори. Професійні учасники фондового ринку. Класифікація інвесторів. Функції учасників, які обслуговують фондовий ринок.

Визначення цінного паперу. Функції цінних паперів. Основні характеристики цінних паперів.

Класи цінних паперів. Класифікація цінних паперів як біржового товару. Основні й похідні цінні папери. Первинний та вторинний ринок цінних паперів.

Класифікація цінних паперів згідно із Законом України «Про цінні папери та фондовий ринок».

Фондова біржа. Основні функції фондової біржі. Принципова схема технології біржового процесу на фондовій біржі. Обов'язкові складові біржової угоди на купівлю-продаж цінних паперів. Застосування індексів на фондовому ринку.

Джерела інформації: [4, с. 22-145; 6, с. 135-145].

Тема 8. Основи функціонування валютної біржі

Поняття, функції та суб'єкти валютного ринку. Передумови й етапи становлення валютного ринку України. Суб'єкти валютного ринку України. Органи валютногорегулювання в Україні.

Види та порядок укладання угод на валютній біржі. Валютні касові операції (угоди «спот»). Термінові валютні операції (форвардні, ф'ючерсні, опціонні). Валютні операції «своп». Валютний арбітраж. Схема укладання валютних операцій на біржі.

Джерела інформації: [5, с. 166-174; 7, с. 189-197].

5.1. Тематичний план навчальної дисципліни

Назва змістових модулів і тем дисципліни	Кількість годин							
	Денна форма навчання				Заочна форма навчання			
	Разом	у тому числі			Разом	у тому числі		
		Лекції	Практична робота	Самостійна робота		Лекції	Практична робота	Самостійна робота
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Модуль 1. Товарні біржі. Організація та технологія біржової торгівлі								
Тема 1. Товарна біржа як елемент інфраструктури ринку	12	2	2	8	15	2		13
Тема 2. Регулювання біржової діяльності	16	4	4	8	15		2	13
Тема 3. Біржові угоди\	16	4	4	8	15	2		13
Тема 4. Ф'ючерсний ринок	16	4	4	8	14		2	12
Тема 5. Організація та технологія біржової торгівлі	15	4	4	7	16	2	2	12
Разом за змістовим модулем 1	75	18	18	39	75	6	6	63
Модуль 2. Товарні біржі. Організація та технологія біржової торгівлі								
Тема 6. Брокерська діяльність	25	4	4	17	25	2	2	21
Тема 7. Фондовий ринок і його учасники	25	4	4	17	25	2	2	21
Тема 8. Основи функціонування валютної біржі	25	4	4	17	25	2	2	21
Разом за змістовим модулем 2	75	12	12	51	75	6	6	63
Усього годин	150	30	30	90	150	12	12	126

5.2. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1	Товарна біржа як елемент інфраструктури ринку	2	
2	Регулювання біржової діяльності	4	2
3	Біржові угоди\	4	
4	Ф'ючерсний ринок	4	2
5	Тема 5. Організація та технологія біржової торгівлі	4	2
6	Брокерська діяльність	4	2
7	Фондовий ринок і його учасники	4	2
8	Основи функціонування валютної біржі	4	2
Разом		30	12

5.3. Самостійна робота

№ з/п	Вид роботи	Норматив	Кількість годин	
			Денна форма	Заочна форма
1	2	3	4	5
1	Підготовка до лекцій	1 год. на 1 лекцію	15	6
2	Підготовка до практичних робіт	підготовка до практичних занять – 1-2 год/ 1 заняття	30	12
3	Підготовка до заліку	підготовка до контрольних заходів – 15 (30) год. на 1 захід	15	30
4	Підготовка до поточного модульного контролю	мінімум 15 годин на 1 роботу	30	-
5	Виконання контрольної роботи		-	30
6	Тема 1. Товарна біржа як елемент інфраструктури ринку			10
7	Тема 2. Регулювання біржової діяльності			10
8	Тема 3. Біржові угоди\			10
9	Тема 4. Ф'ючерсний ринок			8
10	Тема 5. Організація та технологія біржової торгівлі			10
11	Тема 6. Брокерська діяльність			10
12	Тема 7. Фондовий ринок і його учасники			10
13	Тема 8. Основи функціонування валютної біржі			10
Разом			90	126

Примітка. У дужках для заочної форми

6. Методи навчання, засоби діагностики результатів навчання та методи їх демонстрування

Методи навчання:

для всіх видів занять:

- робота з літературою – опрацювання різних видів джерел, спрямоване на формування нових знань, їх закріплення, вироблення вмінь і навичок та реалізацію контрольної-корекційної функції в умовах формальної освіти;

для лекційних занять:

- лекція – усний виклад навчального матеріалу, який характеризується великим обсягом, складністю логічних побудов, сконцентрованою розумових образів, доведень і узагальнень;

- відеометод – використання відеоматеріалів для активізації наочно-чуттєвого сприймання; забезпечує більш легке засвоєння знань в їх образно-понятійній цілісності та емоційній забарвленості;

для практичних занять:

- практична робота – метод поглиблення і закріплення теоретичних положень навчальної дисципліни та формування вмінь і навичок їх практичного застосування шляхом виконання відповідно сформульованих завдань.

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання є:

- письмовий контроль результатів навчання;
- усні відповіді на практичних заняттях;
- поточні модульні контрольні роботи у формі тестування (тестовий контроль);
- залік.

7. Форми поточного та підсумкового контролю

Досягнення здобувача вищої освіти оцінюються за 100-бальною системою Університету.

Підсумкова оцінка навчального курсу включає в себе оцінки з поточного контролю і оцінки заліку.

Питома вага заліку в загальній системі оцінок – **40 балів**. Право здавати заключний залік дається студенту, якій з урахуванням балів поточних оцінок і модульного контролю набирає не менше 60 балів. Підсумкова оцінка навчального курсу є сумою поточних оцінок і оцінки заліку.

Поточний контроль проводиться на кожному практичному занятті та за результатами виконання завдань самостійної роботи. Він передбачає оцінювання теоретичної підготовки здобувачів вищої освіти із зазначеної теми (у тому числі, самостійно опрацьованого матеріалу) під час виконання завдань практичних робіт.

Зарахування кредитів навчального курсу можливо тільки після досягнення результатів, запланованих РПНД, що виражається в одній з позитивних оцінок, передбачених чинним законодавством.

7.1. Форми контролю результатів навчальної діяльності студентів та їх оцінювання

Практична робота

Бал	Критерії оцінювання
5	Робота виконана у встановлений термін. Виконана самостійно. Застосовувалися коректні методи обробки отриманих результатів. У висновках проведена коректна інтерпретація результатів.
4	Робота виконана у встановлений термін. Здобувач вищої освіти виконує практичну роботу згідно з інструкцією, іноді після консультації Здобувач вищої освіти описує спостереження; в цілому правильно складає звіт та робить висновки.
3	Робота виконана з порушенням встановлених термінів. Здобувач вищої освіти виконує завдання згідно з алгоритмом, іноді після консультації викладача; описує спостереження; складає звіт, що містить неточності у висновках та помилки.
2	Робота виконана з порушенням встановлених термінів. Здобувач вищої освіти виконує завдання згідно з алгоритмом, складений звіт містить неточності у висновках та помилки.
1	Робота виконана з порушенням встановлених термінів. Здобувач вищої освіти виконує практичне завдання під керівництвом викладача; складений звіт містить неточності у висновках та помилки.
0	Робота не виконувалася

Поточний модульний контроль у формі тестування

Правильних відповідей, %	100	90	80	70	60	50	40	30	20	10
Бал	15	14	12	11	9	8	6	5	3	2

7.2. Узагальнюючі результати поточного контролю знань

Форма контролю	Максимальна кількість балів	
	Денна форма	Заочна форма
Виконання практичних робіт	6 роб. × 5 балів = 30 балів	6 роб. × 5 балів = 30 балів
Поточний модульний контроль	2 МКР × 15 балів = 30 балів	-
Виконання контрольних робіт	-	1 роб. × 30 балів = 30 балів
Всього	60	60

Контрольна робота (для заочної форми)

Бал	Критерії оцінювання
1	2
30	Робота виконана у встановлений термін. Матеріал викладено у достатньому обсязі, аргументовано і у правильній послідовності. Використані не тільки рекомендовані джерела інформації, а й новітні, самостійно знайдені у періодичних виданнях та в інтернет-ресурсах. Правильно сформульовані узагальнюючі висновки. Робота достатньо ілюстрована, оформлена акуратно, з дотриманням вимог до технічної документації. Під час захисту роботи здобувач вищої освіти вільно орієнтується в матеріалах.
20	Робота виконана у встановлений термін. Матеріал викладено у достатньому обсязі, логічно. Використані рекомендовані джерела інформації. Правильно сформульовані узагальнюючі висновки. Робота оформлена акуратно, з дотриманням вимог до технічної документації. Під час захисту роботи здобувач вищої освіти орієнтується в матеріалах, у відповідях є неточності.

Продовження табл.

1	2
10	Робота виконана з порушенням встановлених термінів. Матеріал викладено у правильній послідовності, але недостатньо повно. Недостатньо використані рекомендовані джерела інформації. Висновки сформульовані формально або не зв'язані з матеріалами роботи. В оформленні роботи є порушення вимог до технічної документації. Під час захисту роботи здобувач вищої освіти в цілому орієнтується в матеріалах, у відповідях є помилки та неточності.
5	Робота виконана з порушенням встановлених термінів. Матеріал викладено безсистемно, висновки сформульовані формально або відсутні. Робота оформлена неохайно, з порушенням вимог до технічної документації. Під час захисту роботи здобувач вищої освіти слабо орієнтується в матеріалах, у відповідях є помилки.
0	Роботу не виконано

Підсумковий контроль у формі заліку

Підсумковий контроль складається з тестування (1 тест на відповідність) та письмової відповіді на 2 контрольних питання.

Тестування

Правильних відповідей, %	100	90	80	70	60	50	40	30	20	10
Бал	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1

Письмова відповідь (1 питання – 15 балів)

Бал	Критерії оцінювання
15	Здобувач вищої освіти вільно володіє матеріалом, дає вичерпну, повну відповідь на поставлені та додаткові питання за змістом навчальної дисципліни.
13	Здобувач вищої освіти орієнтується у матеріалі, дає не досить повну відповідь на поставлені та додаткові питання за змістом навчальної дисципліни.
10	Здобувач вищої освіти має уявлення про зміст питань, дає не досить повну відповідь на поставлені та додаткові питання за змістом навчальної дисципліни.
8	Здобувач вищої освіти має уявлення про зміст питань, дає нечіткі та неточні відповіді на поставлені та додаткові питання за змістом навчальної дисципліни.
5	Здобувач вищої освіти має уявлення про зміст питань, дає нечіткі та неточні відповіді на поставлені питання, але не дає відповіді на додаткові.
0	Здобувач вищої освіти не орієнтується у матеріалах питання, не може відповісти на додаткові питання за змістом навчальної дисципліни.

8. Критерії оцінювання результатів навчання

№ змістового модуля і теми		Денна форма		Заочна форма	
		Вид роботи	Кількість балів	Вид роботи	Кількість балів
ЗМ 1	Т3	Практична робота № 1	5	Практична робота № 4	5
	Т4	Практична робота № 2	5	Практична робота № 5	5
	Т5	Практична робота № 3	5	Практична робота № 6	5
ПМК		Тест № 1	10	-	-
ЗМ 2	Т7	Практична робота № 4	5	Практична робота № 4	5
	Т8	Практична робота № 5	5	Практична робота № 5	5
	Т9	Практична робота № 6	5	Практична робота № 6	5
	-	-	-	Контрольна робота	30
ПМК		Тест № 2	10	-	-
Підсумковий контроль		Залік, в т.ч.	40	Залік, в т.ч.	40
		Тестування	10	Тестування	10
		Відповідь	30	Відповідь	30
Сума			100		100

9. Засоби навчання

Технічні засоби навчання: мультимедійний проектор, персональні комп'ютери з підключенням до мережі Інтернет.

При проведенні занять за дистанційною формою навчання використовуються дистанційні платформи й інформаційно-комунікаційні технології (Moodle, Google Classroom, DingTalk, ZOOM Cloud Meetings, Skype, Viber, WeChat, Telegram, соціальні мережі тощо).

10. Рекомендовані джерела інформації

Основна література

1. Дудяк Р.А., Бугіль С.Г. Організація біржової діяльності: основи теорії і практики: Науковий посібник. Львів, 2003. 324 с.
2. Крамаренко В.І. Біржова діяльність. К.: ЦУЛ. 2003. 264 с.
3. Кульчицький С.В. Біржове право. К., 2003. 658 с.
4. Оскольський В.В. Фондовий ринок України: Навчальний посібник. К., 2010. 445 с.
5. Пепа Т.В., Пішеніна Т.І., Лавринович В.В. Біржова діяльність. К.: Ліра-К. 2009. 540 с.
6. Солодкий М.О. Біржовий ринок: навч. посіб. К.:ЦУЛ. 2011. 336 с.
7. Сохацька О.М. Біржова справа: підруч. К.: ЦУЛ. 2012. 600 с.

Допоміжна література

1. Про товарну біржу: Закон України від 15 квітня 2002р. // Відомості Верховної Ради України. 2002. №10.
2. Про цінні папери і фондову біржу: Закон України від 18 червня 2001 р. // Відомості Верховної Ради України. 2001. №38.

Інформаційні ресурси

1. Офіційний сайт Державної служби статистики України <http://www.ukrstat.gov.ua>.
2. Case Україна. Періодичні видання, економічний огляд. – Режим доступу: <case-ukraine.com.ua>.
3. Головний економічний журнал України. – Режим доступу: <economist.net.ua>.
4. Сайт журналу «Бізнес Інформ». – Режим доступу: <www.businessinform.net>.
5. Сайт журналу «Проблеми економіки». – Режим доступу: <www.problecon.com>.
6. Сайт журналу «Економіка розвитку». – Режим доступу: <www.ed.ksue.edu.ua>.
7. Сайт журналу «Економічна теорія». – Режим доступу: <<http://www.etet.org.ua>>.
8. Сайт журналу «Актуальні проблеми економіки». – Режим доступу: <eco-science.net>.
9. Офіційні видання Верховної Ради України. – Режим доступу: <obcom.net.ua>.
10. Офіційний сайт Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського – Режим доступу: <www.nbuv.gov.ua>.
11. Офіційний сайт Національного університету кораблебудування імені адмірала Макарова. – Режим доступу: <<http://nuos.edu.ua>>.
12. Офіційний сайт Харківської державної наукової бібліотеки імені В. Г. Короленка. – Режим доступу: <korolenko.kharkov.com>.
13. Офіційний сайт Національної парламентської бібліотеки України. – Режим доступу: <nplu.org>.
14. Офіційний сайт Львівської наукової бібліотеки ім. Василя Стефаника НАН України. – Режим доступу: <www.lsl.lviv.ua>.
15. Офіційний сайт Одеської державної наукової бібліотеки ім. М. Горького – Режим доступу: <odnb.odessa.ua>.

Розробник:
д.е.н., професор

А.В. Руснак

Питання для модульного контролю знань

Контрольні питання до 1-го модуля

1. Історія розвитку біржової торгівлі та сучасний стан біржового ринку.
  2. Ознаки класифікації бірж.
  3. Функції біржі.
  4. Мета регулювання біржової діяльності.
  5. Механізм біржового регулювання: правове, нормативне й інформаційне забезпечення.
  6. Система управління біржовою діяльністю.
  7. Державні й недержавні методи регулювання біржової діяльності.
  8. Принцип саморегулювання біржової діяльності.
  9. Змішана модель регулювання біржової діяльності.
  10. Правові умови створення та діяльності бірж в Україні.
  11. Принципи діяльності товарних бірж.
  12. Права й обов'язки товарної біржі.
  13. Майно біржі та гарантії майнових прав.
  14. Внутрішньобіржові нормативні акти.
  15. Особливості біржового регулювання в зарубіжних країнах.
  16. Визначення біржового товару.
  17. Характерні риси біржового товару.
  18. Основні класи біржових товарів.
  19. Особливості речового біржового товару.
  20. Оцінювання якості біржового товару.
  21. Визначення й ознаки біржової угоди.
  22. Юридичний, організаційний, економічний і етичний аспекти біржових угод.
  23. Обов'язкові параметри біржової угоди.
  24. Ознаки класифікації біржових угод.
  25. Сутність, мета і зміст угоди з реальним товаром.
  26. Види угод з реальним товаром.
  27. Особливості форвардної угоди. Різновиди форвардних угод.
  28. Головні відмінності ф'ючерсних та форвардних контрактів.
- Стандартизація ф'ючерсних контрактів.
29. Переваги ф'ючерсних контрактів.
  30. Процедура урегулювання ф'ючерсних контрактів.
  31. Види опціонів за технікою виконання.
  32. Класифікація опціонів залежно від співвідношення цін виконання опціонів і рівня ф'ючерсних цін.
  33. Види біржових операцій на ф'ючерсному ринку.
  34. Види хеджування за технікою здійснення.
  35. Техніка короткого хеджування.
  36. Техніка довгого хеджування.

37. Етапи розрахунків з купівлі-продажу ф'ючерсного контракту. Початкова та варіаційна маржа.
38. Форми організації біржових торгів.
39. Електронна біржова торгівля.
40. Порядок виставлення і зняття товарів з біржових торгів.
41. Процедура надання заявки на купівлю-продаж реального товару.
42. Реєстрація й оформлення біржових угод.
43. Порядок укладання та виконання угод на куплю-продаж ф'ючерсних контрактів.

Контрольні питання до 2-го модуля

1. Організаційно-правові основи створення і функціонування брокерської фірми.
2. Функції брокерської фірми.
3. Клієнти брокерських фірм.
4. Зміст угоди на брокерське обслуговування.
5. Угода-доручення клієнта брокерської фірми на здійснення біржової угоди.
6. Показники ефективності брокерської діяльності .
7. Класифікація фондових ринків.
8. Загальні принципи функціонування організованого ринку цінних паперів.
9. Функції ринку цінних паперів як комерційної структури: загальноринкові та специфічні.
10. Основні учасники ринку цінних паперів.
11. Функції учасників, які обслуговують фондовий ринок.
12. Визначення цінного паперу.
13. Функції цінних паперів.
14. Основні характеристики цінних паперів.
15. Класи цінних паперів.
16. Класифікація цінних паперів як біржового товару.
17. Основні функції фондової біржі.
18. Принципова схема технології біржового процесу на фондовій біржі.
19. Обов'язкові складові біржової угоди на купівлю-продаж цінних паперів.
20. Застосування індексів на фондовому ринку.
21. Поняття, функції та суб'єкти валютного ринку.
22. Передумови й етапи становлення валютного ринку України.
23. Суб'єкти валютного ринку України.
24. Органи валютногорегулювання в Україні.
25. Види та порядок укладання угод на валютній біржі.